DEAN SPIELMANN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. március 6.[1]

C-582/23. sz. [Wiszkier][i] ügy

R. S.;
C. S.A.,
P. C. mint R. S. és M. S. felszámolója,
M. K. mint a felszámolás alatt álló G. S.A. felszámolója
J. J.,
M. G.
részvételével

(a Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi [Łódź-Śródmieście-i kerületi bíróság, Lengyelország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – A 6. cikk (1) bekezdése – A 7. cikk (1) bekezdése – A nemzeti bíróság hatáskörei és kötelezettségei – Devizában indexált jelzáloghitel-szerződés, amely tisztességtelen feltételeket tartalmazhat – Fizetésképtelenségi eljárás – Tisztességtelen feltételek fennállásának a fizetésképtelenségi bíróság által hivatalból történő vizsgálata és ideiglenes intézkedések elrendelésének lehetősége”

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 93/13/EK irányelv[2] 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2. E kérelmet az R. S., egy fizetésképtelen fogyasztó és hitelezői, köztük egy bank, a W.-ben székhellyel rendelkező G. spółka akcyjna (a továbbiakban: G. bank) részvételével folyamatban lévő, a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó terv meghatározására irányuló fizetésképtelenségi eljárás keretében terjesztették elő.

3. A Bíróságot arra kérik, hogy foglalkozzon a nemzeti bíróság azzal kapcsolatos hatáskörének problematikájával, hogy hivatalból vizsgálja a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy és a G. bank között létrejött, devizaalapú jelzáloghitel-szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellegét, és adott esetben ideiglenes intézkedéseket rendeljen el a 93/13 irányelv által a fogyasztónak biztosított jogok védelme érdekében.

[1] Eredeti nyelv: francia.

[i] A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

[2] A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

4. Bár ez a problémakör ismert a Bíróság előtt, a jelen ügy bizonyos sajátosságokat mutat. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet egy olyan bíróság (a fizetésképtelenségi bíróság) által lefolytatott, üzleti tevékenységet nem végző természetes személyekre vonatkozó fizetésképtelenségi eljárás keretében terjesztették elő, amely bíróságnak egy másik igazságügyi hatóság (a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró) által jóváhagyott követelésjegyzék alapján ki kell dolgoznia a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó tervet, vagy meg kell állapítania, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyon részeként már felhalmozott pénzeszközök elegendőek az összes követelés kielégítésére.

Jogi háttér

Az uniós jog

5. A 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

6. Ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

A lengyel jog

A fizetésképtelenségről szóló törvény

7. A fizetésképtelenségi eljárást az ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (a fizetésképtelenségről szóló, 2003. február 28-i törvény, Dz. U., 2019., poz. 498., módosított változat, a továbbiakban: fizetésképtelenségről szóló törvény) szabályozza.

8. A fizetésképtelenségről szóló törvény 2. cikkének (2) bekezdése értelmében az e törvény által szabályozott, az üzleti tevékenységet nem végző természetes személlyel szembeni eljárást úgy kell lefolytatni, hogy az lehetővé tegye a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek a fizetésképtelenségi eljárásban nem teljesített kötelezettségei alóli mentesítését, és a hitelezők követeléseinek a lehető legnagyobb mértékben történő kielégítését.

9. Az említett törvény 61. cikke úgy rendelkezik, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy vagyona a fizetésképtelenség megállapításának időpontjától kezdve fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyon, amely a hitelezők kielégítését szolgálja. Ezenkívül ugyanezen törvény 62. cikkének megfelelően a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyon magában foglalja a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek a fizetésképtelenség megállapításának időpontjában fennálló, valamint a fizetésképtelenségi eljárás során szerzett vagyonát, a fizetésképtelenségről szóló törvény 63–67a. cikkében előírt kivételek fenntartásával. Így többek

között e törvény 63. cikke első bekezdésének 2) pontjából kitűnik, hogy nem tartozik a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonba a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabérének a foglalás alól mentes része.

10. A fizetésképtelenségről szóló törvény 152. cikkének (1)–(3) bekezdése szerint a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró feladata a fizetésképtelenségi eljárás irányítása, a felszámoló aktusainak felülvizsgálata, a felszámoló azon aktusainak kijelölése, amelyekhez a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró vagy a hitelezői bizottság hozzájárulása szükséges, valamint a felszámoló által elkövetett mulasztások feltárása. A fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elvégzi az e törvényben meghatározott további cselekményeket is. A fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró és a felszámoló közvetlenül, valamint távközlő eszközök, különösen telefon, fax vagy e-mail útján kommunikálhat egymással a fizetésképtelenségi eljárással kapcsolatos kérdésekről.

11. Az említett törvény 154. cikke úgy rendelkezik, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró tevékenysége keretében a bíróság és a bíróság elnöke jogaival és kötelezettségeivel rendelkezik.

12. A fizetésképtelenségről szóló törvény 236. cikke kimondja:

„(1) A fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy személyes vagyonára vonatkozó követeléssel rendelkező azon hitelező, aki részt kíván venni a fizetésképtelenségi eljárásban, köteles e követelést a fizetésképtelenséget megállapító végzésben megjelölt határidőn belül bejelenteni a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bírónak, amennyiben a követelésének megállapítása szükséges.

(2) A hitelező akkor is jogosult a követelésének bejelentésére, ha azt jelzálog, zálogjog – a kötelezett birtokából történő elvonással vagy anélkül –, államkincstári zálogjog, hajójelzálog vagy az ingatlan-nyilvántartásban vagy a hajólajstromban szereplő egyéb bejegyzés biztosítja. Ha a hitelező elmulasztja bejelenteni ezeket a követeléseket, azokat hivatalból fel kell venni a követelésjegyzékbe.

(3) A (2) bekezdést megfelelően alkalmazni kell azokra a követelésekre, amelyeket a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyon részét képező vagyontárgyakon alapított jelzálog, zálogjog – a kötelezett birtokából történő elvonással vagy anélkül –, államkincstári zálogjog, hajójelzálog biztosít, ha a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy nem a személyes vagyona címén adós, és a hitelező a megterhelt vagyontárgyra vonatkozó követelését a fizetésképtelenségi eljárásban kívánja érvényesíteni.

(4) A jelen cikk követelésekre vonatkozó rendelkezéseit a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonból kielégítendő egyéb tartozásokra is alkalmazni kell.”

13. A fizetésképtelenségről szóló törvény 241. cikke értelmében, ha a követelés bejelentése megfelel az azonosításra és az információkra vonatkozó bizonyos feltételeknek, amelyeket e törvény más cikkei részleteznek, a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró haladéktalanul, de legkésőbb tizenöt napon belül megküldi a felszámolónak a bejelentés másolatát.

14. Az említett törvény 243. cikke előírja, hogy a felszámoló ellenőrzi, hogy a bejelentett követelést alátámasztják-e a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy számlái vagy egyéb dokumentumai, illetve az ingatlan-nyilvántartásban vagy más nyilvántartásokban szereplő

bejegyzések, és felhívja a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyt, hogy meghatározott határidőn belül nyújtson be nyilatkozatot arról, hogy elismeri-e a követelést. Ugyanezen törvény 244. cikke úgy rendelkezik, hogy a követelések bejelentésére nyitva álló határidő lejártát és a bejelentett követelések ellenőrzését követően a felszámoló haladéktalanul, de legkésőbb a követelések bejelentésére nyitva álló határidő lejártát követő két hónapon belül összeállítja a követelésjegyzéket.

15. A fizetésképtelenségről szóló törvény 245. cikkének (2) és (4) bekezdése szerint, ha a felszámoló részben vagy egészben elutasítja valamely hitelező bejelentéseit, ezt külön szakaszban indokolnia kell. Ez az indokolás magában foglalja a követelés alapjául szolgáló tények és az ahhoz kapcsolódó dokumentumok megjelölését. A felszámoló adott esetben belefoglalja a követelésjegyzékbe a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy nyilatkozatát és annak indokait, vagy jelzi, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy nem nyújtott be ilyen nyilatkozatot és indokokat.

16. A fizetésképtelenségről szóló törvény 255. cikkének (2) bekezdése értelmében a jegyzék benyújtásának időpontját közzé kell tenni. E törvény 256. cikke értelmében a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy a követelésjegyzék közzétételétől számított két héten belül kifogást emelhet a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bírónál, amennyiben a tervezet nem felel meg a kérelmeinek vagy nyilatkozatainak. E cikkből az is kitűnik, hogy ha a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy a felhívás ellenére nem nyújtott be nyilatkozatot, csak akkor emelhet kifogást, ha bizonyítja, hogy ez az akaratától független okoknak tudható be.

17. Az említett törvény 260. cikkének (2) bekezdése szerint kifogás hiányában a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró a kifogás benyújtására nyitva álló határidő lejártát követően jóváhagyja a követelésjegyzéket.

18. Ugyanezen törvény 261. cikkéből kitűnik, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró hivatalból módosíthatja a követelésjegyzéket, ha megállapítja, hogy e jegyzékbe teljes egészében vagy részben nem létező követeléseket vettek fel, vagy abból hiányoznak olyan követelések, amelyeket a jegyzékbe fel kellett volna venni; e cikk úgy rendelkezik továbbá, hogy a jegyzéket módosító végzést hivatalból közzé kell tenni, és hogy e végzéssel szemben fellebbezésnek van helye.

19. A fizetésképtelenségről szóló törvény 264. cikkének (1)–(3) bekezdése kimondja, hogy a fizetésképtelenségi eljárás végén vagy az eljárás megszűnése esetén a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró által jóváhagyott követelésjegyzék kivonata, amely tartalmazza a követelés és a hitelező által e címen kapott összeg megjelölését, a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személlyel szemben érvényesíthető végrehajtható okiratnak minősül. Ez utóbbi személy kérheti annak megállapítását, hogy a követelésjegyzékben szereplő követelés nem áll fenn vagy kisebb értékű, ha a bejelentett követelést a fizetésképtelenségi eljárásban nem ismerte el, és annak tekintetében még nem hoztak jogerős bírósági határozatot. Azt követően, hogy a követelésjegyzék kivonatát végrehajtási záradékkal látták el, a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy a végrehajtható okirat végrehajtásának megakadályozására irányuló kereset útján hivatkozhat arra, hogy a követelésjegyzékben szereplő valamely követelés nem áll fenn, vagy kisebb értékű.

20. A fizetésképtelenségről szóló törvény 491[14]. cikkének (1)–(3) bekezdése előírja, hogy a végleges felosztási terv végrehajtását követően, valamint akkor, ha a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy vagyonának elégtelensége miatt nem dolgoztak ki felosztási tervet, a bíróság a követelésjegyzék jóváhagyását követően, miután meghallgatta a fizetésképtelenségi eljárás alá vont

személyt, a felszámolót és a hitelezőket, kidolgozza a visszafizetési tervet. Ha a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy személyes körülményei egyértelműen arra utalnak, hogy a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó terv keretében semmilyen fizetést nem tud teljesíteni, a bíróság visszafizetési terv kidolgozása nélkül mentesíti a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyt a kötelezettségei alól. A fizetésképtelenségi bíróságnak a visszafizetési terv kidolgozásáról vagy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek a kötelezettségei alóli, visszafizetési terv kidolgozása nélküli mentesítéséről szóló végzését kézbesíteni kell a hitelezők részére, és azzal szemben fellebbezésnek van helye. E végzés jogerőre emelkedésével az eljárás befejeződik.

21. A fizetésképtelenségről szóló törvény 491[15]. cikkének (1) és (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a visszafizetési terv kidolgozásáról szóló végzésben a bíróság pontosítja, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek milyen mértékben és milyen – legfeljebb 36 hónapos – határidőn belül kell visszafizetnie a követelésjegyzékben elismert és az eljárás során felosztási tervek alapján nem teljesített kötelezettségeket, és hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy a fizetésképtelenség megállapítása előtt esedékessé vált kötelezettségeinek mely része alól mentesül a visszafizetési terv végrehajtását követően. A bíróságot a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek a visszafizetési tervvel kapcsolatos álláspontja nem köti. A visszafizetési terv kidolgozása érdekében a bíróság figyelembe veszi a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy jövedelmi kilátásait, a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy és az általa eltartott személyek szükségletei kielégítésének szükségességét, a lakhatási szükségleteiket is beleértve, valamint a kielégítetlen követelések összegét és azok későbbi kielégítésének tényleges lehetőségét.

A munka törvénykönyve

22. Az ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (a munka törvénykönyvéről szóló, 1974. június 26-i törvény; Dz. U., 2022, poz. 1510., módosított változat) 87. cikke többek úgy rendelkezik, hogy egyéb követelések érvényesítése címén vagy a munkáltató által szakmai kiadások fedezése érdekében nyújtott pénzbeli előleg levonása címén történő levonásra a munkabér felének erejéig kerülhet sor.

A tényállás, az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

23. 2007. március 30-án R. S. feleségével és két másik természetes személlyel együtt 360 hónapos futamidőre 489 821,63 lengyel złoty (PLN) (hozzávetőleg 126 673 euró) összegű, svájci frank (CHF) alapú jelzáloghitel-szerződést kötött a G. bankkal. A hitel indexálását követően az adósok 211 952,23 CHF (hozzávetőleg 130 456 euró)[3] összeg G. bank részére történő visszafizetésére vállaltak kötelezettséget.

24. 2019. október 15-i végzésével a Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Łódź-Śródmieście-i kerületi bíróság, Lengyelország) fizetésképtelenséggel és szerkezetátalakítással kapcsolatos ügyekben eljáró XIV. kereskedelmi osztálya megállapította R. S. fizetésképtelenségét. Felszámoló – P. C. –, valamint a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró kijelölésére került sor.

[3] A 2007. március 30-i átváltási árfolyamon.

25. Ezt követően a felszámoló követelésjegyzéket állított össze, amelyet a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró 2021. április 26-i végzésével jóváhagyott. A G. banknak a szóban forgó hitelszerződésen alapuló követelése szerepelt e jegyzékben. R. S. az összes követelést elismerte és nem élt kifogással. Hasonlóképpen, a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró sem módosította hivatalból ezt a jegyzéket.

26. 2023. július 20-án megállapították a G. bank fizetésképtelenségét, és az eljárás a bank felszámolójának részvételével folytatódott.

27. A fizetésképtelenségi eljárás jelenlegi szakaszában a kérdést előterjesztő bíróságnak, a Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzinak (Łódź-Śródmieście-i kerületi bíróság) az összeállított követelésjegyzék alapján, R. S. jövedelmi kilátásaira és a ki nem elégített követelések összegére figyelemmel az R. S. hitelezői részére történő visszafizetésre vonatkozó tervet kell kidolgoznia, vagy meg kell állapítania, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyon részeként már felhalmozott pénzeszközök elegendőek valamennyi követelés kielégítésére, és így nincs szükség visszafizetési tervre.

28. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor úgy véli, hogy a G. bank követeléseinek alapjául szolgáló hitelszerződés tisztességtelen feltételeket tartalmaz, amelyek e szerződés érvénytelenségét vonhatják maguk után, és megjegyzi, hogy ezt a szempontot a felszámoló és a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró korábban nem vizsgálta. E bank követeléseit ebben az esetben valószínűleg már kielégítették. [4]

29. A kérdést előterjesztő bíróság szerint, bár a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy az összes követelést elismerte, a fizetésképtelenségi eljárás irataiból nem tűnik ki, hogy tájékoztatták volna a szóban forgó hitelszerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellegéről, sem pedig az, hogy a körülmények teljes ismeretében úgy nyilatkozott volna, hogy nem igényli a 93/13 irányelv által számára biztosított védelmet. Éppen ellenkezőleg, az ezen bíróság előtti tárgyalás befejezését követően a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy jogi képviselője, aki 2022. november 3. óta képviseli őt, a bírósághoz intézett levelében jelezte, hogy e szerződés a tisztességtelen feltételek fennállása miatt érvénytelen lehet, és hogy a törlesztendő összegek így csökkenhetnek.

30. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a fizetésképtelenségi eljárásokban nehéz megállapítani, hogy mely szervet terheli a felelősség a tekintetben, hogy adott esetben megvizsgálja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyekből a fizetésképtelenségi eljárás keretében bejelentett követelések erednek. A követelésjegyzéket ugyanis a felszámoló továbbítja a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bírónak, aki azokat főszabály szerint érdemben nem vizsgálja. Kétségtelen, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bírónak lehetősége van arra, hogy hivatalból módosítsa a követelésjegyzéket. Ugyanakkor a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy vagy a hitelezők kifogása, illetve a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró hivatalból hozott intézkedése hiányában e jegyzék a jóváhagyását követően köti a fizetésképtelenségi bíróságot.

[4] A kérdést előterjesztő bíróság jelezte, hogy a szóban forgó hitelszerződés érvénytelenségének megállapítása esetén a G. bank követelése nem haladja meg a 489 821,63 PLN (hozzávetőleg 126 673 euró) összeget. Hozzátette, hogy fizetésképtelenségi eljárás van folyamatban azon két másik személlyel szemben is, akikkel együtt R. S. ezt a hitelszerződést kötötte, és hogy a G. bank a szóban forgó ingatlan 1/2 tulajdoni hányadának értékesítéséből hozzájutott ehhez az összeghez.

31. Így a nemzeti jog alkalmazandó rendelkezései nem teszik lehetővé a fizetésképtelenségi bíróság számára, hogy a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó terv kidolgozása során ő maga vizsgálja a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét. E bíróság csak felfüggesztheti az eljárást, és a kérdést a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztheti, amely a nemzeti jogban hatáskörrel rendelkezik a követelésjegyzék hivatalból történő módosítására.

32. Márpedig ezen eljárás során egészen addig, amíg a fizetésképtelenségi bíróságnak a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó tervet megállapító végzése jogerőre nem emelkedik, a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabéréből automatikusan levont összegek továbbra is a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonba kerülnek. A jelen ügyben a fizetésképtelenség megállapítása óta a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabérének 50%-át automatikusan levonják, és az a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonba folyik be, így e személy részére a levonás után 3500 PLN (hozzávetőleg 754 euró)[5] marad, és az esetleges többletet csak a fizetésképtelenségi eljárás lezárásakor lehet számára visszafizetni.

33. A nemzeti jog továbbá nem teszi lehetővé sem a fizetésképtelenségi bíróság, sem a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró számára, hogy e levonások összegét bármilyen módon kiigazítsák. A fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy személyes helyzetét, valamint az ő és közeli hozzátartozói pénzügyi szükségleteit csak a fizetésképtelenségi bíróság veheti figyelembe a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó terv kidolgozása esetén, és e bíróság dönthet úgy, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lezárását követően a követelések kielégítése érdekében levonandó havi összeget adott esetben az e személy munkabéréből eszközölt levonásoknál alacsonyabb összegben határozza meg.

34. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság szerint egyrészt az, hogy a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének kérdését a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztik, késedelmet okoz az ügy elbírálásában, mivel a bíróság a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó terv kidolgozására kitűzött tárgyaláson általában már rendelkezik minden szükséges információval ahhoz, hogy ezt a kérdést értékelje. Az ilyen módosításról való döntés egyébiránt a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró mérlegelési jogkörébe tartozik, és az általa e tekintetben hozott végzéssel szemben fellebbezést lehet benyújtani a fizetésképtelenségi bírósághoz.

35. Másrészt a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy arra hivatkozott, hogy a munkabérből a levonást követően számára maradó összeg nem elegendő az ő és családja szükségleteinek kielégítésére.

36. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság azt az álláspontot képviseli, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyt visszatarthatják attól, hogy a 93/13 irányelvből eredő védelmet kérje. Ha ezt nem kéri, a fizetésképtelenségi bíróság gyorsabban dolgozhat ki – e személy és közeli családja szükségleteinek figyelembevételével – visszafizetési tervet, amely valószínűleg a munkabéréből eddig levont összegeknél alacsonyabb összegek visszafizetését tartalmazná. Ez azonban annak elfogadását jelentené, hogy a követelésjegyzékben teljes egészében szerepel a G bank követelése.

[5] A 2023. szeptember 20-i átváltási árfolyamon.

37. E körülmények között a Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Łódź-Śródmieście-i kerületi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a fizetésképtelenségi bíróságot köti a fizetésképtelenségi eljárásban érvényesített követeléseknek a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró által jóváhagyott jegyzéke, ami megakadályozza, hogy az eljárást befejező határozatot hozó fizetésképtelenségi bíróság a szerződési feltételeket tisztességtelenségük szempontjából vizsgálja?

2) Úgy kell-e értelmezni a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé ideiglenes intézkedések elrendelését a fizetésképtelenségi eljárásban, ami visszatarthatja a fogyasztókat a [93/13] irányelv által részükre biztosított védelem igénybevételétől?”

38. Írásbeli észrevételeket a lengyel kormány, a bank felszámolója, a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy felszámolója és az Európai Bizottság nyújtott be. A lengyel kormány, a bank felszámolója és a Bizottság a 2024. november 14-én tartott nyilvános tárgyaláson szóbeli észrevételeket is előterjesztett.

Elemzés

39. A kérdést előterjesztő bíróság által a jelen ügyben felvetett probléma lényege az, hogy először is, az üzleti tevékenységet nem végző természetes személyekre vonatkozó fizetésképtelenségi eljárás menetére tekintettel azt követően, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró – amely maga is igazságügyi hatóság – végzésével jóváhagyta a hitelezői követelésjegyzéket, és az eljárás a fizetésképtelenségi bíróság előtt folytatódik, e bíróságot köti ez a jegyzék.

40. Márpedig, noha a felszámoló főszabály szerint érdemben vizsgálja a követeléseket, és a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró hatáskörrel rendelkezik azok felülvizsgálatára és a követelésjegyzék hivatalból történő módosítására, ez utóbbi nem köteles ezt megtenni. Így a kérdést előterjesztő bíróság jelezte, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró általában csak formailag vizsgálja meg az igénybejelentéseket.[6] Mindenesetre a jelen ügyben nem vitatott, hogy a felszámoló és a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró nem vizsgálta a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy és a G. bank között létrejött jelzáloghitel-szerződést a 93/13 irányelv által a tisztességtelen feltételekkel szemben biztosított védelem szempontjából.

41. A hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó terv kidolgozásának szakaszában a fizetésképtelenségi bíróság, amelynek – hivatalból vagy a fogyasztó kérelme nyomán – kétségei támadnak azon szerződési feltételek tisztességtelen jellegét illetően, amelyekből a fizetésképtelenségi eljárás keretében bejelentett valamely követelés ered, nem értékelheti e feltételek tisztességtelen jellegét, és ennek megfelelően nem módosíthatja a követelésjegyzéket, még akkor sem, ha ilyen vizsgálatra előzetesen sem került sor.

[6] Meg kell jegyezni, hogy a lengyel kormány a tárgyaláson megerősítette, hogy bár a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró kérheti a felszámoló iratanyagát és gyűjthet bizonyítékokat, az iratanyagot hivatalból nem szerzi be, és ezt nem teszi meg automatikusan.

42. A fizetésképtelenségi bíróság ellenben felfüggesztheti az eljárást, és e szerződési feltételek tisztességtelen jellegének kérdését a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztheti, tekintettel ez utóbbinak a követelésjegyzék hivatalból történő módosítására vonatkozó hatáskörére. A fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró által ezen előterjesztést követően hozott végzés ellen a fizetésképtelenségi bírósághoz lehet fellebbezni. A követelésjegyzék ilyen módosítása azonban a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró mérlegelésére van bízva, mivel őt e tekintetben nem köti a fizetésképtelenségi bíróság álláspontja.

43. Másodszor, a fizetésképtelenségi eljárás teljes időtartama alatt nem hozható semmilyen, adott esetben a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabéréből eszközölt levonások összegének kiigazítására irányuló ideiglenes intézkedés.

44. A kérdést előterjesztő bíróság ebben az összefüggésben tette fel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdést, amelyeket egymást követően fogok tárgyalni, a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakított általános elveket is áttekintve, mivel a Bíróságnak többször volt alkalma arra, hogy foglalkozzon a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálatával, valamint – szűkebb körben – ideiglenes intézkedéseknek a fogyasztók védelmének összefüggésében történő elfogadásával.

A szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálatára vonatkozó, előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

45. A kérdést előterjesztő bíróságnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnő indokolására, valamint a probléma – jelen indítvány 39–42. pontjában kifejtett – lényegére tekintettel annak érdekében, hogy e bíróság számára hasznos választ lehessen adni, javaslom az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés oly módon történő átfogalmazását,[7] hogy a Bíróság azt értékelje, hogy úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a fizetésképtelenségi eljárásban azt követően, hogy valamely igazságügyi hatóság jóváhagyta a követelésjegyzéket és az eljárás a fizetésképtelenségi bíróság előtt folytatódik, ez utóbbit köti e jegyzék, így e bíróság nem vizsgálhatja e szerződési feltételeket tisztességtelenségük szempontjából, és ennek megfelelően nem módosíthatja az említett jegyzéket, azonban adott esetben fel kell függesztenie az eljárást és e feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének kérdését ezen igazságügyi hatóság elé kell terjesztenie.

46. Előzetesen emlékeztetek arra, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát.[8]

[7] Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ennek érdekében a Bíróságnak adott esetben át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket (lásd: 2020. július 16-i Caixabank és Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-224/19 és C-259/19, EU:C:2020:578, 46. pont).

[8] Lásd különösen: 2023. június 15-i Bank M. (A szerződés semmissé nyilvánításának következményei) ítélet (C-520/21, EU:C:2023:478, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2024. április 11-i Air Europa Líneas Aéreas ítélet (C-173/23, EU:C:2024:295, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47. E hátrányos helyzetre tekintettel a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.[9] Ezenkívül az említett irányelv huszonnegyedik preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

48. A Bíróság egyébiránt hangsúlyozta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet csak az e jogvitákban eljáró nemzeti bíróság szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozása egyenlítheti ki.[10] Így a Bíróság – többek között fizetésképtelenségi eljárás kontextusában is – megállapította, hogy a nemzeti bíróság a rá háruló feladatok keretében – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozva a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet.[11]

49. Amint azt a Bíróság az olyan nemzeti végrehajtási eljárások, mint a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás tekintetében kifejtette,[12] a nemzeti fizetésképtelenségi eljárás a Bíróság ezen, a fogyasztók tényleges védelmére irányuló ítélkezési gyakorlatából eredő követelmények alá van rendelve.

50. A nemzeti bíróságnak egyébiránt a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében le kell vonnia a valamely feltétel tisztességtelen jellegéből a nemzeti jog szerint fakadó minden következtetést annak biztosítása érdekében, hogy e feltétel ne jelentsen kötelezettséget az érintett fogyasztóra nézve, ami magában foglalja a tisztességtelennek tekintett feltétel alkalmazásának mellőzését annak érdekében, hogy e feltétel ne váltson ki kötelező joghatásokat e fogyasztóra nézve, akit abba a jogi és ténybeli helyzetbe kell hozni, amelyben e feltétel hiányában lenne.[13]

51. Az ítélkezési gyakorlatból következik az is, hogy az ilyen tárgyú uniós jogszabályok hiányában az eljárási autonómia elvének értelmében minden tagállam belső jogrendjének feladata kijelölni a hatáskörrel, illetve illetékességgel rendelkező bíróságot, és meghatározni a keresetindítás azon eljárási szabályait, amelyek a jogalanyok uniós jogból származó jogainak védelmét hivatottak biztosítani. E tekintetben ezek az eljárási szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a

9 Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse. E tekintetben lásd különösen: 2024. április 11-i Air Europa Líneas Aéreas ítélet (C-173/23, EU:C:2024:295, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2014. július 17-i Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

10 Lásd: 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet (C-377/14, EU:C:2016:283, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2023. december 14-i Getin Noble Bank (A visszatérítési igények elévülésének határideje) ítélet (C-28/22, EU:C:2023:992, 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

11 Lásd különösen: 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet (C-243/08, EU:C:2009:350, 35. pont); 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 46. pont); 2014. április 30-i Barclays Bank ítélet (C-280/13, EU:C:2014:279, 34. pont); 2014. július 17-i Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 24. pont); 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet (C-377/14, EU:C:2016:283, 59. pont), amelyben a Bíróság többek között arra a következtetésre jutott, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről ott szó volt, amely fizetésképtelenségi eljárásban nem teszi lehetővé azt, hogy a fizetésképtelenségi bíróság hivatalból vizsgálja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyekből az ezen eljárás keretében bejelentett követelések erednek, jóllehet e bíróságnak rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek.

12 Lásd: 2015. október 29-i BBVA ítélet (C-8/14, EU:C:2015:731, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

13 Lásd ebben az értelemben: 2022. június 30-i Profi Credit Bulgaria (Beszámítás tisztességtelen feltételek esetén) ítélet (C-170/21, a továbbiakban: Profi Credit Bulgaria ítélet, EU:C:2022:518, 41. és 42. pont); 2023. június 15-i Getin Noble Bank (Kölcsönszerződés teljesítésének felfüggesztése) ítélet (C-287/22, EU:C:2023:491, 39. pont); 2024. szeptember 5-i Novo Banco és társai ítélet (C-498/22–C-500/22, EU:C:2024:686, 138. és 139. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

hasonló belső jogi keresetekre vonatkozók (az egyenértékűség elve), és nem tehetik az Unió jogrendje által biztosított jogok gyakorlását gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé (a tényleges érvényesülés elve). [14]

52. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból nem tűnik ki, hogy a vonatkozó lengyel szabályozást eltérően alkalmaznák attól függően, hogy a jogvita nemzeti jogból eredő jogokra vagy uniós jogból eredő jogokra vonatkozik, így az alábbi elemzés kizárólag a szóban forgó nemzeti szabályozásnak a tényleges érvényesülés elvével való összeegyeztethetőségére vonatkozik.

53. Ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy minden olyan esetet, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi-e az uniós jog alkalmazását, arra figyelemmel kell elemezni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy összességében hogyan és milyen sajátosságok szerint zajlik az eljárás, valamint adott esetben azokat az elveket, amelyek a nemzeti bírósági eljárási rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve. [15]

54. E megfontolások fényében fogom először a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére és 7. cikkének (1) bekezdésére tekintettel megvizsgálni a szerződési feltételek tisztességtelen jellege értékelésének a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztésének kérdését. Ezt követően a lényegében a bank felszámolója, valamint a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy felszámolója által előadott egyes érvekre kívánok válaszolni, amelyek szerint a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek a fizetésképtelenségi eljárás alatt lehetősége volt arra, hogy a szóban forgó hitelszerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegére hivatkozzon, így úgy kell tekinteni, hogy teljes mértékben tétlen maradt, sőt úgy, mint aki a tények teljes ismeretében lemondott arról, hogy a 93/13 irányelv által számára biztosított védelemre hivatkozzon. Végül a kifejtett körülmények összességére és az alapügy körülményeire tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adandó választ fogok javasolni a Bíróságnak.

A szerződési feltételek tisztességtelen jellege értékelésének a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztéséről a tényleges érvényesülés elvére tekintettel

55. A Bíróság már megállapította, hogy az, hogy a fogyasztó aktív magatartását és kontradiktórius eljárás lefolytatását követelik meg, [16] vagy az, hogy valamely különleges eljárásban fennállnak bizonyos eljárási követelmények, amelyeket a fogyasztónak a jogai érvényesítéséhez tiszteletben kell tartania, [17] nem jelenti azt, hogy a fogyasztó ne részesülne hatékony bírói jogvédelemben.

[14] Lásd ebben az értelemben: 2015. február 12-i Baczó és Vizsnyiczai ítélet (C-567/13, EU:C:2015:88, 41. és 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[15] Lásd különösen: 2014. február 27-i Pohotovosť ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítélet (C-485/19, EU:C:2021:313, 53. pont).

[16] Lásd ebben az értelemben: Profi Credit Bulgaria ítélet (45–49. pont), amelyben a Bíróság megállapította, hogy a tényleges érvényesülés elvével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely azt írja elő, hogy valamely követelés fennállásának vizsgálata nem tartozik a bíróság hatáskörébe a fizetési meghagyásos eljárás keretében, következésképpen az érintett fogyasztót a teljes visszatérítéshez való jogának gyakorlása érdekében egy külön eljárás megindítására kötelezi.

[17] Lásd: 2018. május 31-i Sziber ítélet (C-483/16, EU:C:2018:367, 50. és 54. pont), amelyben a Bíróság többek között megállapította, hogy a 93/13 irányelv által előírt védelem hatékonyságával nem ellentétes az, ha létezik a fogyasztó számára biztosított egyéb hatékony eljárási mód, amely lehetővé teszi a jogalap nélkül megfizetett összegek visszatérítésének követelését.

56. Felmerül tehát a kérdés, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró újabb beavatkozása mennyiben biztosíthatja a fogyasztó számára a hatékony bírói jogvédelmet, és felelhet meg a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében és 7. cikkének (1) bekezdésében foglalt követelményeknek.

57. A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bírót, akihez a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének kérdésével fordulnak annak érdekében, hogy adott esetben megfelelően módosítsa a követelésjegyzéket, nem köti a fizetésképtelenségi bíróságnak a szóban forgó feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozó véleménye, és határozhat úgy, hogy e jegyzéket nem kell módosítani. A nemzeti jog alkalmazandó rendelkezései ezenkívül nem írják elő, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró köteles lenne értékelni a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, sem pedig azt, hogy a fizetésképtelenségi bíróság kötelezhetné arra, hogy így járjon el. Bizonyos fokú bizonytalanság övezi tehát a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró újabb beavatkozása során történő értékelését.

58. Az iratokból az is kitűnik, hogy a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró által hozott végzés ellen a fizetésképtelenségi bírósághoz lehet fellebbezni, amely így hatáskörrel rendelkezik a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének felülvizsgálatára.[18] A fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró végzésével szembeni fellebbezés esetén tehát e „bírósági ping-pong”[19] eredményeként elkerülhetetlenül a fizetésképtelenségi bíróságnak kell eldöntenie a szóban forgó feltételek tisztességtelen jellegének és a követelésjegyzék módosításának kérdését.

59. A fent hivatkozott bizonytalansághoz – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza – hozzáadódik az ügy elbírálásában okozott indokolatlan késedelem, mivel e bíróság általában már rendelkezik minden szükséges ténybeli és jogi elemmel ahhoz, hogy értékelje a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét.

60. Egyébiránt megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság szerint az eljárás felfüggesztésére és a szerződési feltételek tisztességtelen jellege kérdésének a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztésére vonatkozó határozat azzal a következménnyel járna, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabérének felét e kérdés e bíró általi esetleges vizsgálatának teljes időtartama alatt továbbra is levonják, és az a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonba kerül. A jelen ügyben a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy arra hivatkozott, hogy az e levonást követően fennmaradó összeg nem elegendő az ő és családja szükségleteinek kielégítésére. A fizetésképtelenségi eljárásra alkalmazandó, a kérdést előterjesztő bíróság által kifejtett rendelkezések nem teszik lehetővé sem a fizetésképtelenségi bíróság, sem a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró számára a levonás összegének

[18] A bank felszámolójának azon észrevételeire támaszkodom, amelyek a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró azon végzésével szemben benyújtható jogorvoslati kérelemre vonatkoznak, amelyet az eredetileg a felszámoló által összeállított követelésjegyzékkel szembeni kifogás vizsgálatát követően hoz.

[19] Ezt a kifejezést Bobek főtanácsnok használta a Torubarov ügyre vonatkozó indítványában (C-556/17, EU:C:2019:339, 2. pont) egy olyan nemkívánatos helyzetre utalva, amelyben az ügyet folyamatosan át- és visszaadják egymásnak a bíróságok az igazságszolgáltatási rendszerben, vagy pedig a bíróságok és a közigazgatási hatóságok a közigazgatási igazságszolgáltatás rendszerében.

kiigazítását.[20] Amint arra ugyanis a fentiekben emlékeztettem,[21] a fizetésképtelenségi bíróság csak a hitelezők részére történő visszafizetésre vonatkozó terv kidolgozásakor veheti figyelembe a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy személyes helyzetét, és dönthet a fizetésképtelenségi eljárást lezáró, visszafizetési terv meghatározásáról szóló végzésében alacsonyabb havi összeg visszafizetéséről.

61. E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a 93/13 irányelv által a fogyasztóknak nyújtott védelem kiterjed azokra az esetekre is, amikor az eladóval vagy szolgáltatóval tisztességtelen feltételeket tartalmazó szerződést kötő fogyasztó tartózkodik attól, hogy arra hivatkozzon, hogy e feltétel tisztességtelen jellegű, többek között azért, mert e hivatkozástól visszatartják őt egy esetleges bírósági eljárás költségei,[22] vagy nem elhanyagolható annak a kockázata, hogy nem terjeszti elő a megkövetelt ellentmondást ennek a vitatott tartozáshoz viszonyított költségei miatt, amelyek olyan mértékűek lehetnek, hogy a fogyasztót visszatartsák a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálata érdekében a bírósági eljárás megindításától.[23]

62. Az olyan fizetésképtelenségi eljárás keretében, mint a jelen ügybeli, véleményem szerint fennáll annak nem elhanyagolható kockázata, hogy a – már bizonytalan pénzügyi helyzetben lévő – fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyt elriasztják attól, hogy érvényesítse a 93/13 irányelv által számára biztosított jogokat. Ez a helyzet ugyanis akkor, ha a fizetésképtelenségi bíróság, amelynek kétségei támadnak bizonyos szerződési feltételek tisztességtelen jellegét illetően, csak felfüggesztheti az eljárást, és a kérdést a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztheti, ami meghosszabbítja az eljárást, és további időre olyan helyzetben tartja a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyt, amelyben a munkabéréből ki nem igazítható, automatikus levonásokat eszközölnek, és ez még inkább így van akkor, ha a szóban forgó feltételek tisztességtelen jellegének a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró általi vizsgálata nem biztosított.

63. Amennyiben bizonyos feltételek tisztességtelen jellegének kérdését a fizetésképtelenségi bíróság hivatalból vagy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy kérelmére már a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró elé terjesztette, a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyt elriaszthatják attól is, hogy fellebbezést nyújtson be a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró végzésével szemben annak érdekében, hogy ne késleltesse még tovább

[20] Megjegyzem, hogy a felek ezzel ellentétes észrevételei, a tárgyaláson feltett kérdésekre adott válaszaikat is beleértve, nem tették lehetővé számomra annak meghatározását, hogy a szóban forgó nemzeti jog lehetővé teszi-e, és ha igen, milyen feltételek mellett, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy kérje bizonyos vagyontárgyainak a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonból való kizárását, és hogy ezek az érintett vagyontárgyak mennyiben kapcsolódhatnak a munkabéréből eszközölt levonásokra. Mivel az alapügy tényállásának a megállapítása és megítélése, valamint a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik (2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale ítélet, C-698/18 és C-699/18, a továbbiakban: Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale ítélet, EU:C:2020:537, 46. pont), a jelen elemzés szempontjából abból az előfeltevésből indulok ki, hogy a szóban forgó fizetésképtelenségi eljárásra alkalmazandó nemzeti jog nem teszi lehetővé sem a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró, sem a fizetésképtelenségi bíróság számára a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabéréből eszközölt levonások kiigazítását, amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik.

[21] Lásd a jelen indítvány 33. pontját.

[22] Lásd ebben az értelemben például: 2010. november 16-i Pohotovosť végzés (C-76/10, EU:C:2010:685, 43. és 44. pont); 2002. november 21-i Cofidis ítélet (C-473/00, EU:C:2002:705, 34. pont); 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 54. pont); 2020. június 4-i Kancelaria Medius ítélet (C-495/19, EU:C:2020:431, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[23] Lásd: 2022. május 17-i Impuls Leasing România ítélet (C-725/19, a továbbiakban: Impuls Leasing România ítélet, EU:C:2022:396, 50., 58. és 59. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amelyben a Bíróság kifejtette, hogy valószínű, hogy egy fizetési hátralékban lévő adós nem rendelkezik az ellentmondás előterjesztéséhez megkövetelt biztosítékhoz szükséges pénzügyi forrásokkal, és ez még inkább így van akkor, ha az előterjesztett kereseti követelések értéke jelentősen meghaladja a szerződés teljes értékét. E tekintetben lásd még: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet (C-176/17, EU:C:2018:711, 67. és 68. pont); 2019. június 26-i Addiko Bank ítélet (C-407/18, EU:C:2019:537, 60. pont); 2023. május 4-i BRD Groupe Societé Générale és Next Capital Solutions ítélet (C-200/21, EU:C:2023:380, 38. és 39. pont).

azt az időpontot, amikor a fizetésképtelenségi bíróság a visszafizetési terv kidolgozásakor figyelembe veheti a pénzügyi nehézségeit, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy a szóban forgó követelést teljes egészében fenntartják.

64. E körülmények között úgy vélem, hogy az alapügyben szóban forgó fizetésképtelenségi eljárás veszélyezteti a 93/13 irányelv célkitűzésének elérését, és ellentétesnek bizonyul a Bíróság azon ítélkezési gyakorlatával, amely szerint az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között a nemzeti jogszabályok szerint zajló bírósági eljárás jellegzetességei nem jelenthetnek olyan tényezőt, amely érintheti a 93/13 irányelv rendelkezései alapján a fogyasztókat megillető jogi védelmet. [24]

65. A szerződési feltételek tisztességtelen jellege valamely igazságügyi hatóság általi vizsgálatának hipotetikus jellegét a 93/13 irányelv által célzott fogyasztóvédelem teljes érvényesülésének biztosításához elégtelennek kell tekinteni. Szükséges, hogy ilyen vizsgálatra – adott esetben hivatalból – sor kerüljön, akár az eljárásban elsőként részt vevő bíróság, akár a második bíróság végezi el azt, továbbá szükséges, hogy ne álljon fenn annak a jelentős kockázata, hogy a fogyasztó lemond arról, hogy a tisztességtelen feltételekkel szembeni, a 93/13 irányelv szerinti védelemre hivatkozzon, mivel e védelemnek konkrétnak és ténylegesnek, nem pedig elméletinek vagy illuzórikusnak kell lennie.

66. Következésképpen a jelen ügy körülményei között és a Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel komoly jelek utalnak arra, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a szóban forgó nemzeti eljárási szabályok alkalmazása, mivel azok véleményem szerint nem jelentenek sem megfelelő, sem hatékony eszközt a tisztességtelen feltételek alkalmazásának megszüntetésére, így a fogyasztóvédelem hiányos és elégtelen.

67. Számomra úgy tűnik, hogy ezt a következtetést nem teszi kétségessé az, hogy az azon végzéssel szembeni kifogás hiányában, amellyel a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró eredetileg jóváhagyja a követelésjegyzéket, e végzés – amint arra a bank felszámolója a tárgyaláson hivatkozott – jogerőre emelkedik,.

68. Kétségtelen, hogy a jogerő elve úgy az uniós, mint a nemzeti jogrendekben egyértelműen jelentős szerepet tölt be, és a Bíróság már többször kifejtette, hogy mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek. [25]

69. A Bíróság azt is elismerte továbbá, hogy a fogyasztóvédelem nem abszolút jellegű. A Bíróság pontosabban azt állapította meg, hogy az uniós jog nem kötelezi arra a nemzeti bíróságot, hogy eltérjen a bírósági határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné a 93/13 irányelvben foglalt rendelkezés bármiféle megsértésének

[24] Lásd különösen: 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 55. pont); 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 62. pont); 2014. július 17-i Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 46. pont); Impuls Leasing România ítélet (45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[25] Lásd különösen: 2006. március 16-i Kapferer ítélet (C-234/04, EU:C:2006:178, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet (C-40/08, a továbbiakban: Asturcom ítélet, EU:C:2009:615, 35. és 36. pont); 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60, 46. pont); 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet (C-693/19 és C-831/19, a továbbiakban: SPV Project 1503 ítélet, EU:C:2022:395, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

orvoslását, miközben ugyanakkor tiszteletben kell tartani az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét,[26] és amennyiben nem áll fenn annak nem elhanyagolható kockázata, hogy a fogyasztó az erre előírt határidőn belül nem él jogorvoslattal.[27]

70. A Bíróság azt is tisztázta, hogy a 93/13 irányelv által a fogyasztók számára biztosított védelem alapját képező közérdek jellegére és jelentőségére tekintettel az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata megtörténtnek tekintendő, és azt az ítélt dolog hatálya alá tartozónak kell tekinteni még akkor is, ha a határozat egyáltalán nem tartalmaz erre vonatkozó indokolást, alkalmas arra, hogy megfossza lényegétől a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy hivatalból vizsgálja a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét.[28]

71. A Bíróság szerint olyan indok hiányában, amely igazolná a szóban forgó szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatát, a fogyasztót nem tájékoztatják sem e vizsgálat lefolytatásáról, sem – legalább összefoglaló jelleggel – azokról az indokokról, amelyek alapján valamely bíróság úgy ítélte volna meg, hogy a szóban forgó feltételek nem tisztességtelenek. Márpedig a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének a 93/13 irányelv által megkövetelt hatékony felülvizsgálata nem biztosítható, ha olyan bírósági határozatokhoz is kapcsolódik jogerő, amelyek nem írnak elő ilyen felülvizsgálatot.[29]

72. Ilyen esetben a hatékony bírói jogvédelem követelménye megköveteli, hogy a később eljáró bíróság akár első ízben is értékelhesse azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyek a valamely bíróság által a hitelező/jogosult kérelmére hozott határozat alapjául szolgáltak, amellyel szemben az adós nem élt ellentmondással.[30]

73. Ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel úgy vélem, hogy az alapügy körülményei között a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró jogerős végzésének fennállása esetén, miközben nem került sor azon szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatára, amelyekből valamely, a fizetésképtelenség keretében érvényesített követelés ered, a 93/13 irányelv arra kötelezi a fizetésképtelenségi bíróságot, hogy hivatalból vagy valamely fél kérelmére értékelje e feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek, és ebből levonja a szükséges következtetéseket.

[26] Lásd ebben az értelemben: 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); SPV Project 1503 ítélet (58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2022. május 17-i Ibercaja Banco ítélet (C-600/19, EU:C:2022:394, 41. és 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2024. január 18-i Getin Noble Bank és társai (A szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata) ítélet (C-531/22, EU:C:2024:58, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még: Tanchev főtanácsnok SPV Project 1503 és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-693/19 és C-831/19, EU:C:2021:615, 71. és 72. pont); 2018. november 28-i PKO Bank Polski végzés (C-632/17, EU:C:2018:963, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[27] Lásd: 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélet (C-49/14, EU:C:2016:98, 45–55. pont).

[28] Lásd: SPV Project 1503 ítélet (65. pont).

[29] Lásd ebben az értelemben: 2022. május 17-i Ibercaja Banco ítélet (C-600/19, EU:C:2022:394, 49–50. pont); Medina főtanácsnok Všeobecná úverová banka ügyre vonatkozó indítványa (C-598/21, EU:C:2023:22, 99. pont). Ezzel szemben a fent hivatkozott Ibercaja Banco ítélet 51. pontjában a Bíróság megállapította, hogy e védelem biztosított lenne abban az esetben, ha a nemzeti bíróság a jelzálog érvényesítése iránti végrehajtást engedélyező határozatában kifejezetten kijelentené, hogy hivatalból vizsgálta a jelzálog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás alapjául szolgáló okiratban szereplő feltételek tisztességtelen jellegét, hogy ez a – legalább egyszerűsített indokolásban ismertetett – vizsgálat nem tárta fel egyetlen tisztességtelen szerződési feltétel fennállását sem, és hogy a fogyasztó a nemzeti jogban meghatározott határidőn belül történő kifogásolás hiányában már nem hivatkozhat e feltételek esetleges tisztességtelenségére.

[30] Lásd ebben az értelemben: SPV Project 1503 ítélet (65. és 66. pont); 2024. január 18-i Getin Noble Bank és társai (A szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata) ítélet (C-531/22, EU:C:2024:58, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

74. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően csak akkor lenne más a helyzet, ha a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró kifejezetten jelezte volna, hogy megvizsgálta a szóban forgó szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, hogy ez a – legalább egyszerűsített indokolásban ismertetett – vizsgálat nem tárta fel egyetlen tisztességtelen feltétel fennállását sem, egyebekben pedig rögzítette volna, hogy az említett vizsgálat alapján a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró által elvégezett értékelés az erre vonatkozóan előírt határidőn belül benyújtott jogorvoslati kérelem hiányában már nem támadható meg. Márpedig a jelen ügyben nem ez a helyzet, ami nem is vitatott.

A 93/13 irányelvvel biztosított jogokra való hivatkozás egyéb lehetőségeivel szemben a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy által tanúsított tétlenségről

75. Az ítélkezési gyakorlatból kétségkívül kitűnik, hogy a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása nem terjedhet odáig, hogy teljes mértékben kompenzálja az érintett fogyasztó tétlenségét.[31] E tekintetben fontos hangsúlyozni, hogy a Bíróság először az Asturcom ítéletben[32] hivatkozott a nemzeti bíróságnak a fogyasztók 93/13 irányelvből eredő védelmével kapcsolatban hivatalból történő beavatkozására vonatkozó e kifejezett korlátra. Egyúttal ez az egyetlen olyan ügy is, amelyben a Bíróság közvetlenül következtetést vont le ebből a megállapításból.[33] Ebben az ügyben egy jogerőssé vált választottbírósági ítélet végrehajtásáért felelős bíróság előtt egy választottbírósági kikötés tisztességtelen jellegének kérdése merült fel. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása az adott ügyben szereplőkhöz hasonló körülmények között nem terjeszkedhet annak megkövetelésig, hogy a nemzeti bíróság nem csak egy jogait nem ismerő fogyasztó eljárási jellegű mulasztását pótolja, hanem az olyan érintett fogyasztó tétlenségét is teljes egészében kompenzálja, aki nem vett részt a választottbírósági eljárásban, nem jelent meg a választottbíró előtt, és a választottbírósági ítélettel szemben sem nyújtott be annak hatályon kívül helyezésére irányuló keresetet a nemzeti szabályok által előírt, kéthónapos határidőn belül, amely ítélet ennek okán jogerőssé vált.

76. Mindemellett úgy vélem, hogy a jelen ügy körülményei eltérnek azoktól, amelyek alapján a Bíróság az Asturcom ítéletben erre a következtetésre jutott. A jelen ügyben a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy részt vett a fizetésképtelenségi eljárásban, és jogi képviselője útján megjelent a fizetésképtelenségi bíróság előtt. E képviselő egyébiránt a fizetésképtelenségi bíróság előtti tárgyalást követően benyújtott egy olyan dokumentumot, amely a szóban forgó hitelszerződés bizonyos szerződési feltételei tisztességtelen jellegének megállapítására irányult, ami lehetővé tette a fizetésképtelenségi bíróság számára, hogy ezt vizsgálja.

77. Igaz, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy nem nyújtott be kifogást a követelésjegyzékkel szemben, és nem indított keresetet a vitatott követelés fenn nem állásának megállapítása iránt.

78. Mindazonáltal nem róható fel neki teljes tétlenség.

[31] Lásd többek között: 2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet (C-869/19, EU:C:2022:397, 28. pont); 2022. szeptember 22-i Vicente (Ügyvédi munkadíj megfizetése iránti kereset) ítélet (C-335/21, a továbbiakban: Vicente ítélet, EU:C:2022:720, 56. pont); 2023. július 13-i CAJASUR Banco ítélet (C-35/22, EU:C:2023:569, 28. pont); 2024. január 18-i Getin Noble Bank és társai (A szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata) ítélet (C-531/22, EU:C:2024:58, 45. pont).

[32] Asturcom ítélet (47. és 48. pont).

[33] A Bíróság olykor azzal a ténnyel összefüggésben is emlékeztetett a tétlenség fogalmára, hogy önmagában nem tekinthető a tényleges érvényesülés elvével ellentétesnek az a követelmény, hogy a fogyasztónak bírósági eljárást kell indítania (lásd: 2014. szeptember 10-i Kušionová ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 55–57. pont; 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 62. és 63. pont; Profi Credit Bulgaria ítélet, 48. pont).

79. A Bíróság ugyanis többször árnyalta az Asturcom ítéletben kialakított álláspontját. A Bíróság a fogyasztó teljes tétlenségére vonatkozó ezen ítélkezési gyakorlatra hivatkozva többször hozzátette, hogy meg kell vizsgálni, hogy az érintett nemzeti eljárás sajátosságaira tekintettel fennáll-e annak nem elhanyagolható kockázata, hogy az eladók vagy szolgáltatók által indított eljárásokban, amelyekben a fogyasztók alperesek, ez utóbbiakat elriasztják attól, hogy érvényesítsék a 93/13 irányelvből eredő jogaikat, többek között a jogorvoslati kérelem benyújtására vonatkozóan előírt különösen rövid határidők miatt vagy amiatt, hogy a védekezéstől visszatartja őket a jogi lépésnek a vitatott összeghez viszonyított költsége, vagy akár azért, mert nem ismerik a jogaikat vagy azok terjedelmét. [34]

80. A jelen ügyben az iratokból kitűnik, hogy a lengyel jog szerinti fizetésképtelenségi eljárás keretében a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy főszabály szerint csak akkor emelhet kifogást a követelésjegyzékkel szemben vagy indíthat a követelés fenn nem állásának megállapítása iránti keresetet, ha előzetesen a felszámoló előtt úgy nyilatkozott, hogy megtagadja a szóban forgó követelés elismerését. Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság jelezte, hogy ha a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy a felszámolóval szemben kifejezte volna kétségeit a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét illetően, ez rendes bíróság előtti eljárás lefolytatását vonta volna maga után, [35] ami még inkább meghosszabbította volna a fizetésképtelenségi eljárást, amely alatt a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabéréből továbbra is automatikus levonásokat eszközöltek volna, valamint további eljárási költségekkel járt volna.

81. Ezenkívül a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy azzal, hogy elismeri a követelést, elveszíti azt a jogát, hogy később a szóban forgó követelés alapjául szolgáló szerződés érvénytelenségére hivatkozzon. A tárgyaláson megerősítették, hogy az ilyen elismerés azt jelenti, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy elismeri mind a követelés összegét, mind annak jogalapját. Ami azt a határidőt illeti, amelyen belül a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek a követelés elismerésére vagy el nem ismerésére vonatkozó nyilatkozatot be kell nyújtania, az ügy irataiban semmi sem teszi lehetővé ennek megállapítását, és a fizetésképtelenségről szóló törvény csak azt írja elő, hogy a felszámoló által közölt „meghatározott határidő[ről]” van szó. [36]

82. A kérdést előterjesztő bíróság egyebekben jelezte, hogy a követelésjegyzékkel szembeni kifogást e jegyzék közzétételétől számított két héten belül kell benyújtani, és az a pertárgy összege 5%-ának megfelelő arányos eljárási illeték megfizetéséhez kötött, pontosítva, hogy az illeték nem lehet kevesebb 30 PLN-nél (hozzávetőleg 6 euró), és nem haladhatja meg a 100 000 PLN-t (hozzávetőleg 22 000 euró). [37] Ezt az illetéket egyébiránt a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy saját – a munkabérének a levonásokat követően fennmaradó részéből származó – pénzeszközeiből kell megfizetni.

[34] Lásd ebben az értelemben különösen: 2023. július 13-i CAJASUR Banco ítélet (C-35/22, EU:C:2023:569, 28. pont), amely a Vicente ítéletre (56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), ez utóbbi pedig a 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349) 54. és 56. pontjára hivatkozik. Lásd még: 2024. január 18-i Getin Noble Bank és társai (A szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata) ítélet (C-531/22, EU:C:2024:58, 53. és 60. pont).
A Bíróság más körülmények alapján is elutasította a fogyasztó Asturcom ítélkezési gyakorlat értelmében vett teljes tétlenségét (lásd: 2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 38. pont; Medina főtanácsnok GR REAL ügyre vonatkozó indítványa, C-351/23, EU:C:2024:950, 105. pont).

[35] Bár a bank felszámolója a tárgyaláson vitatta ezt az állítást, emlékeztetek arra, hogy az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, az alapügy tényállásának a megállapítása és megítélése, valamint a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik (lásd: Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale ítélet, 46. pont).

[36] A fizetésképtelenségről szóló törvény 243. cikke.

[37] A 2023. szeptember 20-i átváltási árfolyamon.

83. Márpedig a Bíróságnak már volt alkalma kimondani, hogy a kéthetes határidő különösen rövid, és annak nem elhanyagolható kockázatát hordozza magában, hogy a fogyasztó nem terjeszti elő az előírt ellentmondást,[38] és hogy az adós, akinek a kereseti követelés értéke alapján számított biztosítékot kell fizetnie, elriasztható az ellentmondás benyújtásától.[39]

84. Végül nem szabad elfelejteni, hogy a 93/13 irányelv által biztosított védelmi rendszer középpontjában annak elismerése áll, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében. Az ítélkezési gyakorlat többször is kimondta, hogy lehetséges, hogy a fogyasztó nincs tudatában a jelzálogkölcsön-szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegének, vagy nem észleli a 93/13 irányelvből eredő jogainak terjedelmét,[40] akár a szerződés teljes mértékű teljesítésének az időpontjában, akár azt követően sem.[41]

85. Ennélfogva pusztán az a tény, hogy a jelen ügyben szóban forgó hitelszerződés egyes feltételei tisztességtelen jellegének vitatására csak a fizetésképtelenségi eljárás előrehaladott szakaszában került sor, véleményem szerint nem teszi lehetővé, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személynek teljesen tétlen magatartást rójunk fel.

86. A fentiekből következik, hogy a 93/13 irányelv által biztosított védelemre való hivatkozásra vonatkozó jog fizetésképtelenségi eljárás keretében történő gyakorlásának a kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett, lengyel jog szerinti szabályai olyan elemeket hoznak felszínre, amelyek komoly kétségeket ébreszthetnek a bírósági felülvizsgálat rendelkezésre álló eszközeinek hatékonyságát illetően. Véleményem szerint tehát fennáll annak nem elhanyagolható kockázata, hogy a fogyasztó tartózkodik attól, hogy a felszámolótól kérje a 93/13 irányelv alapján őt megillető védelmet, mert nem ismeri a jogait vagy azok terjedelmét, valamint tartózkodik attól, hogy a követelésjegyzékkel szemben kifogást terjesszen elő, mert a védekezéstől visszatartja az kifogásnak a vitatott összeghez viszonyított költsége, és a kifogást egyébiránt különösen rövid határidőn belül kellene előterjeszteni. E körülmények között tehát nem tekinthető úgy, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy a jelen indítvány 75. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett teljes tétlenséget tanúsított.

A 93/13 irányelv által biztosított jogok érvényesítéséről való lemondásról

87. A Bíróság tisztázta, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer nem kötelező. A fogyasztó hatékony védelemhez való joga magában foglalja azt a jogosultságát is, hogy a jogai érvényesítéséről lemondjon, ezért a nemzeti bíróságnak adott esetben figyelembe kell vennie a fogyasztó által kifejezett szándékot, amikor a tisztességtelen feltétel kötelező ereje hiányának tudatában ez utóbbi mégis kijelenti, hogy tiltakozik ennek mellőzése ellen, ezáltal szabad és világos hozzájárulását adja a kérdéses feltételhez.[42]

[38] Lásd: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet (C-176/17, EU:C:2018:711, 65. és 66. pont); 2024. január 18-i Getin Noble Bank és társai (A szerződési feltételek tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata) ítélet (C-531/22, EU:C:2024:58, 53–55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[39] Lásd: Tanchev főtanácsnok Impuls Leasing România ügyre vonatkozó indítványa (C-725/19, EU:C:2021:616, 58. pont); Impuls Leasing România ítélet (60. pont).

[40] Lásd különösen: 2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet (C-51/17, EU:C:2018:750, 88. pont); 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet (C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 45. pont); 2024. április 25-i Banco Santander (Az elévülési idő kezdete) ítélet (C-561/21, EU:C:2024:362, 33. pont).

[41] Lásd: Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société générale ítélet (65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[42] Lásd különösen: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet (C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2020. július 9-i Ibercaja Banco ítélet (C-452/18, EU:C:2020:536, 25–28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

88. A jelen ügyben semmi nem utal arra, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy a követelésjegyzék felszámoló általi összeállításától kezdve tudatában lett volna a szóban forgó hitelszerződés egyes feltételei nem kötelező jellegének és az ebből eredő következményeknek, és így a tények teljes ismeretében lemondott volna arról, hogy e feltételek tisztességtelen jellegére és a 93/13 irányelv által számára biztosított védelemre hivatkozzon. E személy fizetésképtelenségét 2019. október 15-én állapították meg, és a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró 2021. április 26-i végzésével hagyta jóvá a követelésjegyzéket. Márpedig a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy csak 2022. november 3-tól rendelkezett jogi képviselővel. E jogi képviselő egyébiránt már a fizetésképtelenségi bíróság előtti tárgyalást követően írásbeli dokumentumot nyújtott be, amelyben a szóban forgó hitelszerződésben szereplő feltételek tisztességtelen jellegére hivatkozott.

89. Úgy vélem tehát, hogy mivel nem került sor jogi képviselő általi tanácsadásra, nem vonható le az a következtetés, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy azzal, hogy a felszámolóval szemben elismerte az igénybejelentéseket és nem terjesztett elő kifogást a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatását felügyelő bíró előtt, véglegesen, szabadon és tájékozott módon lemondott volna arról, hogy a 93/13 irányelv által – a tisztességtelen feltételek eladók vagy szolgáltatók általi használatával szemben – a fogyasztók javára bevezetett védelmi rendszerre hivatkozzon.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel kapcsolatos következtetés

90. A fenti megfontolások összességére tekintettel úgy vélem, hogy a fizetésképtelenségi eljárásra vonatkozó lengyel eljárási rendelkezések, legalábbis az, ahogyan azokat a lengyel joggyakorlatban alkalmazzák, a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyek számára rendkívül nehézzé teszik a 93/13 irányelv által nekik nyújtani kívánt védelem alkalmazását, és így nem felelnek meg a fogyasztók hatékony bírói jogvédelmére vonatkozó követelményeknek.

91. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ adja, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapügyben szó van, amely szerint a fizetésképtelenségi eljárásban azt követően, hogy valamely igazságügyi hatóság határozatával jóváhagyta a követelésjegyzéket, amely határozatból nem tűnik ki kifejezetten, hogy sor került volna a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatára, és az eljárás a fizetésképtelenségi bíróság előtt folytatódik, ez utóbbit köti az említett jegyzék, így e bíróság hivatalból vagy a fogyasztó kérelmére nem vizsgálhatja e szerződési feltételeket tisztességtelenségük szempontjából, és ennek megfelelően nem módosíthatja az említett jegyzéket, azonban adott esetben fel kell függesztenie az eljárást és e kikötések esetlegesen tisztességtelen jellegének kérdését ezen igazságügyi hatóság elé kell terjesztenie.

Az ideiglenes intézkedések elfogadására vonatkozó, előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről

92. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé ideiglenes intézkedések elrendelését az olyan fizetésképtelenségi eljárásban, mint amelyről a jelen ügyben szó van.

93. Az ideiglenes intézkedések [43] elrendelésének kérdését illetően emlékeztetek arra, hogy az uniós jog nem harmonizálja a szerződési feltételek állítólagos tisztességtelen jellegének vizsgálatára irányuló eljárásokat. Az ilyen eljárások a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartoznak, azzal a feltétellel azonban, hogy ezek az eljárások megfelelnek az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének. [44] Amint az korábban jeleztem, az alábbi elemzés a tényleges érvényesülés elvére fog összpontosítani, mivel kizárólag ez képezi a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseinek tárgyát.

94. Különösen a 93/13 irányelvből eredő jogok érvényesítése érdekében kért ideiglenes intézkedéseket illetően a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének elbírálására hatáskörrel rendelkező, érdemben eljáró bíróság számára, hogy ideiglenes intézkedést rendeljen el – mint például jelzálogjog érvényesítése keretében a végrehajtási eljárás felfüggesztését –, ha ezen intézkedés elrendelése szükséges a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét illetően hozandó határozata teljes érvényesülésének biztosításához, mivel e szabályozás sértheti az említett irányelv által elérni kívánt védelem érvényesülését. [45]

95. Ez az ítélkezési gyakorlat azonban sajátos összefüggésbe illeszkedik. Az ideiglenes intézkedések elfogadásának e lehetősége nélkül ugyanis az ügy érdemében eljáró bíróságnak a szóban forgó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét megállapító végleges határozata az említett fogyasztó számára csak pusztán kártérítésből álló utólagos védelmet nyújthatna, amely tökéletlennek és elégtelennek bizonyulna, és a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétes módon nem jelentene sem megfelelő, sem hatékony eszközt ahhoz, hogy a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazását megszüntesse. [46]

96. Hasonlóképpen, amikor a Bíróság megállapította annak szükségességét, hogy egy fogyasztó valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása iránti egyéni keresetét egy olyan, párhuzamosan folyamatban lévő közérdekű keresetre vonatkozó jogerős ítélet meghozataláig felfüggeszthessék, amelynek megoldását az egyéni kereset tekintetében is alkalmazhatják, fennállt annak a kockázata, hogy a fogyasztó a jelzálogkölcsön-szerződés semmisségének megállapítása iránti, esetleg hosszú ideig tartó bírósági eljárás során magasabb összegű havi törlesztőrészleteket fizet, mint amennyit az érintett feltétel mellőzése esetén ténylegesen fizetnie kellene. [47]

[43] Tájékoztatásul megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság jelezte, hogy az általa meghozni tervezett ideiglenes intézkedések a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabéréből eszközölt havi levonás csökkentéséből állnának.

[44] Lásd: Medina főtanácsnok: M.K. ügyre vonatkozó indítványa (C-324/23, EU:C:2024:1031, 40. pont); valamint többek között: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet (C-176/17, EU:C:2018:711, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); Vicente ítélet (53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2023. június 15-i Getin Noble Bank (Kölcsönszerződés teljesítésének felfüggesztése) ítélet (C-287/22, EU:C:2023:491, 40. pont).

[45] Lásd ebben az értelemben: 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 59., 60. és 64. pont); 2014. július 17-i Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 28. pont); lásd még: 2013. november 14-i Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés (C-537/12 és C-116/13, EU:C:2013:759, 60. pont).

[46] Ez a helyzet akkor, ha a jelzáloggal terhelt ingatlanra vezetett végrehajtást már azelőtt lefolytatják, hogy az ügy érdemében eljáró bíróság a jelzálog alapját képező szerződési feltétel tisztességtelen jellegét megállapító és így a végrehajtási eljárást érvénytelenítő határozatot hozott volna, ami a lakóhely végleges és visszafordíthatatlan elvesztésével jár, még inkább, ha a fogyasztó családi lakóhelyéről van szó, mint az Aziz ügyben, a Banco Popular Español és Banco de Valencia ügyben, valamint a Sánchez Morcillo és Abril García ügyben fennálló helyzetben (lásd a jelen indítvány 94. pontját). A Bíróság hasonlóképpen érvelt a 2019. november 6-i BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti és Secapital végzés (C-75/19, EU:C:2019:950) alapjául szolgáló ügyben, mivel az ellentmondástól elkülönülő eljárás, amely lehetővé tette a valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére való hivatkozást, nem volt hatással a végrehajtási eljárásra, és a végrehajtás így kötelező lehetett a fogyasztóra nézve az ilyen tisztességtelen feltételek fennállásának megállapítására irányuló eljárás befejezése előtt.

[47] Lásd: 2016. október 26-i Fernández Oliva és társai végzés (C-568/14–C-570/14, EU:C:2016:828, 34–36. pont), amelyet a 2023. június 15-i Getin Noble Bank (Kölcsönszerződés teljesítésének felfüggesztése) ítélet (C-287/22, EU:C:2023:491) 42. pontja idéz.

97. Egyébiránt, amennyiben a szóban forgó nemzeti szabályozás lehetővé teszi ideiglenes intézkedések elfogadását, a Bíróság tisztázta, hogy a fogyasztók 93/13 irányelv által előírt védelmének teljes érvényesülése megköveteli, hogy ezeket az intézkedéseket olyan módon hozzák meg, amely nem tartja vissza a fogyasztót attól, hogy keresetet nyújtson be és tartson fenn. [48]

98. Egy másik ügyben, amelyben a nemzeti szabályozás szintén lehetővé tette ideiglenes intézkedések elrendelését, noha ezt hagyományosan megtagadták, a Bíróság jelezte, hogy ha a nemzeti bíróság úgy ítéli meg, hogy egyrészt elegendő bizonyíték áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy az érintett szerződési feltételek tisztességtelenek, és valószínűsíthető az érintett fogyasztó által az alapügyben szóban forgó kölcsönszerződés alapján fizetett összegek visszafizetése, másrészt, hogy az e szerződés alapján teljesítendő havi törlesztőrészletek fizetésének felfüggesztésére irányuló ideiglenes intézkedés meghozatalának hiányában nem biztosítható az ügy érdemében hozott jogerős határozat teljes érvényesülése, amit a nemzeti bíróságnak az ügy összes körülményére tekintettel kell értékelnie, akkor e bíróságnak el kell rendelnie a fogyasztó e szerződés alapján fennálló fizetési kötelezettségének felfüggesztésére irányuló ideiglenes intézkedést. [49]

99. A jelen ügyben egyrészt a szóban forgó lengyel szabályozás nem teszi lehetővé a fizetésképtelenségi eljárás alá vont fogyasztó helyzetének a fizetésképtelenségi eljárás során történő módosítására irányuló ideiglenes intézkedések elfogadását. [50]

100. Másrészt nem áll fenn a tisztességtelen kikötést tartalmazó szerződésben a hitelező szerződő fél javára történő, jogalap nélküli fizetés kockázata. Az eljárás időtartama alatt a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy még nem teljesít visszafizetést a hitelezők részére. Erre akkor kerül sor, amikor a fizetésképtelenségi bíróság által kidolgozott visszafizetési terv hatályba lép. A fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy ezenkívül a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonban keletkezett esetleges többletet a fizetésképtelenségi eljárás lezárásakor visszakapja.

101. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor jelezte, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonba eddig befolyt pénzeszközöknek és a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy tartozásainak összegére tekintettel kiderülhet, hogy e pénzeszközök elegendőek a követelések kielégítésére, a vitatott követelés kivételével. Márpedig nem szabad megfeledkezni arról, hogy a fizetésképtelenségi eljárásban a fizetésképtelenségi eljárás alá vont fogyasztó már bizonytalan helyzetben van. Bár a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyonban keletkezett többletet visszakaphatja, ugyanakkor a fizetésképtelenségi eljárás során mindvégig megfosztják munkabére egy – automatikus levonás tárgyát képező – részétől, még ha a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyont alkotó pénzeszközök elegendőek lennének is a hitelezők kielégítésére, azon hitelező

[48] Lásd ebben az értelemben: Impuls Leasing România ítélet (60. pont) a végrehajtási eljárás felfüggesztését illetően; 2024. április 9-i Profi Credit Polska (Perújítás jogerős bírósági határozattal befejezett eljárásban) ítélet (C-582/21, EU:C:2024:282, 82. pont).

[49] Lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Getin Noble Bank (Kölcsönszerződés teljesítésének felfüggesztése) ítélet (C-287/22, EU:C:2023:491, 59. pont), idézi Medina főtanácsnok az M.K. ügyre vonatkozó indítványának (C-324/23, EU:C:2024:1031) 85. pontjában, ahol a főtanácsnok e tekintetben pontosítja, hogy ezen ítéletből kitűnik, hogy az ideiglenes intézkedések elrendelése szükségességének értékelését *in concreto* kell elvégezni a meghozandó határozat teljes érvényesülésének biztosítására irányuló célkitűzés fényében.

[50] Nem vitatott, hogy a fizetésképtelenségi eljárás keretében alkalmazandó nemzeti rendelkezések nem rendelkeznek ideiglenes intézkedések elrendeléséről. Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, a fizetésképtelenségről szóló törvény 229. cikke úgy rendelkezik, hogy az Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (a polgári perrendtartásról szóló, 1964. november 17-i törvény; Dz. U., 2021., poz. 1805., módosított változat) első része első könyvének rendelkezései – a kivételektől eltekintve – megfelelően alkalmazandóak a fizetésképtelenségi eljárásokra. Márpedig a biztosítási intézkedésekre vonatkozó eljárások az említett törvénykönyv második részében szerepelnek, amit a tárgyaláson megerősítettek.

kivételével, aki egy, bizonyos potenciálisan tisztességtelen felételeket tartalmazó szerződésre hivatkozik. Nem zárható ki, hogy ilyen helyzetben a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy pénzügyi nehézségei súlyosbodnak, ami a közeli családját is érintheti.

102. A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt nem zárja ki, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabéréből eszközölt levonás csökkentésére irányuló ideiglenes intézkedések elrendelésének hiányában az érintett eljárásnak a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálata esetén bekövetkező elhúzódására és a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy pénzügyi helyzete romlásának kockázatára tekintettel fennáll annak a nem elhanyagolható kockázata, hogy e személy lemond a 93/13 irányelv által számára biztosított védelem igénybevételéhez szükséges lépések megtételéről, és megelégszik a munkabéréből levont összegeknél alacsonyabb összegeket tartalmazó visszafizetési tervvel, amint az a jelen indítvány 60. pontjában megállapításra került.

103. A 93/13 irányelv által a fogyasztók számára biztosított védelem és a hatékony bírói jogvédelem ebből eredő követelménye számomra tehát egyértelműen hiányosnak tűnik akkor, ha a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által hivatalból vagy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy kérelmére történő vizsgálata ellenére nincs lehetőség az e személy munkabéréből eszközölt levonások kiigazítására, jóllehet a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyont alkotó pénzeszközök fedezhetik, sőt meghaladhatják az esedékes követelések összegét, a vitatott követelés kivételével.

104. Mindazonáltal a nemzeti bíróság feladata, hogy az adott ügy sajátos körülményei alapján meghatározza, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy munkabéréből eszközölt levonások csökkentésében álló ideiglenes intézkedések elfogadása szükséges-e a 93/13 irányelv által e személy számára nyújtott védelemnek, a szóban forgó feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozóan meghozandó határozat teljes érvényesülésének, valamint a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy jogi és ténybeli helyzete helyreállításának biztosításához. E tekintetben a nemzeti bíróság figyelembe veheti többek között az arra vonatkozó elegendő bizonyítékok fennállását, hogy az érintett szerződési feltételek tisztességtelenek, annak konkrét lehetőségét, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont vagyon már elegendő a hitelezők kielégítésére – adott esetben a szóban forgó követelés kivételével –, valamint a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személy pénzügyi helyzetét és annak kockázatát, hogy e személy az eljárás elhúzódásával szembesül, ami a fizetésképtelenségi eljárás lezárásáig a pénzügyi helyzetének indokolatlan romlásához vezethet.

105. Következésképpen azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre azt a választ adja, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé megfelelő ideiglenes intézkedések elfogadását a fizetésképtelenségi eljárásban, amennyiben az ilyen intézkedések elrendelése szükséges a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozóan meghozandó határozat teljes érvényesülésének biztosításához, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie.

Végkövetkeztetés

106. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Łódź-Śródmieście-i kerületi bíróság, Lengyelország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését

   a következőképpen kell értelmezni:

   e rendelkezésekkel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amelyről az alapügyben szó van, amely szerint a fizetésképtelenségi eljárásban azt követően, hogy valamely igazságügyi hatóság határozatával jóváhagyta a követelésjegyzéket, amely határozatból nem tűnik ki kifejezetten, hogy sor került volna a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének vizsgálatára, és az eljárás a fizetésképtelenségi bíróság előtt folytatódik, ez utóbbit köti e jegyzék, így e bíróság nem vizsgálhatja hivatalból vagy a fogyasztó kérelmére e szerződési feltételeket tisztességtelenségük szempontjából, és ennek megfelelően nem módosíthatja az említett jegyzéket, azonban adott esetben fel kell függesztenie az eljárást és e kikötések esetlegesen tisztességtelen jellegének kérdését ezen igazságügyi hatóság elé kell terjesztenie.

2) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését

   a következőképpen kell értelmezni:

   e rendelkezésekkel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé megfelelő ideiglenes intézkedések elfogadását a fizetésképtelenségi eljárásban, amennyiben az ilyen intézkedések elrendelése szükséges a szerződési feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozóan meghozandó határozat teljes érvényesülésének biztosításához, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie.